

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	
Циљ: Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености;	
Исходи	Начин остваривања
Тема 1.: Језик (граматика, правопис, ортоепија)	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава	За ову наставну тему предвиђено је 60 часова, од чега 29 обраде и 31 утврђивања. Једноставним пропитивањем и вежбањем утврдићу колико су ученици савладали градиво о гласовима у претходним разредима. На једноставним примерима утврдићу да су ученици способни да поделе реч на слоге. Давањем примера ученици ће савладати одвајање корена речи од настака и тако се припремити за обраду творбе речи. На основу датих модела, путем понављања и увежбавања задатака из Радних свезака и Граматике, ученици ће моћи самостално да препознају типове творбе. Синтаксичке јединице ћаци препознају тако што им поступно показујем редослед јединица које чине текст. На тај начин хијерархијски савладавају појмове речи, синтагме, предикатске реченице и текста. Ђаци самостално изводе вежбе које им помажу да утврде типове јединица. Гласовне промене ученицима представљам као неопходну појаву у свакодневном коришћењу језика, мотивишем их да сами изговарају поједине гласове да би утврдили

их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;	немогућност изговора двају гласова који се налазе у непосредном додиру, иако би по етимологији требало да се изговоре заједно. Када у свом говору осете и чују да се глас заиста мења под утицајем другог гласа, успешније овладавају гласовним алтернацијама. Ученици у паровима изводе вежбе везане за артикулацију гласова, слушају тонске записе или примере које им изговарам примереном брзином да би схватили суштину промене. У препознавању глаголских облика ђацима је кључно полазиште научено градиво у претходном разреду. Зато изводим бројне вежбе, из Радних свезака, на примерима из књижевности, из свакодневног живота, из спортских дешавања, како би им се употреба глаголских облика учинила приступачном и потребном у свакој ситуацији. Ђаци су путем вежбања оспособљени да разумеју значења глаголских облика. Акценатску норму ученик је способан да примени делимично, али је оспособљен да, слушајући тонске записе или говор непосредно, одреди дужину акцентованог слога и да, нарочито се ослањајући на слух, препозна књижевни изговор од дијалекатског изговора. Показивањем Правописа, скрећем пажњу на садржај и области под којима се одређени правописни појам налази. Задавањем примера са намерним грешкама из Граматика и Радних свезака указујем на значај примене правописа, јер са правописним грешкама текст може да буде неразумљив или погрешно протумачен. Упућујем ученике на сајтове неких дневних новина који имају организоване квизове из правописа, што је добар начин да деца код куће, уз забаву, савладају правописна правила. То им помаже да процене колико је правопис незаобилазан део свакодног изражавања. Ученицима који раде по ИОП-у, обим садржаја и методе биће прилагођени и базираће се на интензивном коришћењу визуелних наставних средстава и што већем укључивању у групни рад или рад у пару са ученицима-помагачима. Провера остварености исхода и оцењивање ученика вршиће се на основу усменог одговарања ученика, тестова, контролних задатака, практичних радова, вежби и опште активности и залагања на часовима и
--	--

	ваннаставим активностима.
ТЕМА 2: КЊИЖЕВНОСТ	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: Повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста;	За ову наставну тему предвиђено је 52 часа, од чега 43 обраде и 9 утврђивања. Непознати текст читам ученицима трудећи се да интонацијом и ритмом обезбедим јасноћу текста и концентрацију ученика. Тиме их наводим да одреде које су основне информације које носи текст-проналазе главне ликове, одређују радње текста, поруку текста. Постављањем питања наводим ученике да одвоје битно од небитног у тексту и тако дођу до главних мотива и одвоје их од споредних. На разлике између књижевних родова указујем радећи неко од тих дела кроз особине сваког књижевног рода појединачно. Лако уочљиве су визуелне разлике (лирика - кратка, епика - дужа, десетерац, драма-дело по улогама). Истицањем особина књижевних врста помажем ученицима да препознају и разликују приповетку од песме, романе од дневника, и задајем вежбања помоћу којих ће повезивати наслове, ликове и ауторе дела. На напредном нивоу ученици ће направити пано са насловима, ликовима и ауторима одређених дела, путем асоцијација одређиваће теме и мотиве књижевних дела. Да би ученици препознали стилске фигуре говорим о њиховој улози (функцији) богаћењу језика, сликовитости. Истицањем стихова и њихових особина наводим ученике да препознају дате стилске фигуре. Истицањем стихова који су обележени фигуром омогућавам ученику да примети њену карактеристику и тако је препозна и одреди. На средњем нивоу ученик посматрајући стих уочава особине сложенијих стилских фигура. Објашњењем појмова резиме и кључне речи на примерима (пасус, реченица) задајем вежбе за препознавање кључних речи и краће текстове за писање резимеа. Мотивисани ученици ће радити електронске презентације о делу и ликовима. Ученицима може бити од користи препричавање које су савладали у претходним разредима. Могућа је и корелација (заједнички часови) са наставницима историје, ради

– уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;	лакшег схватања различитих наставних тема које су повезане са историјским догађајима. Такође, могући су угледни часови који ће омогућити већу мотивисаност и интересовање ученика, путем нових, другачијих приступа и метода рада. Ученицима који раде по ИОП-у, обим садржаја и методе биће прилагођени и базираће се на интензивном коришћењу визуелних наставних средстава и што већем укључивању у групни рад или рад у пару са ученицима-помагачима. Од њих ће се захтевати познавање општих одлика књижевности уз повезивање стечених знања са свакодневним животом. Провера остварености исхода и оцењивање ученика вршиће се на основу усменог одговарања ученика, тестова, контролних задатака, практичних радова, вежби и опште активности и залагања на часовима и ваннаставним активностима.
Тема 3: Језичка култура	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: Употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму;	За ову наставну тему предвиђено је 32 часа, од чега 6 обраде и 26 утврђивања. Језичка култура се ученицима представља као неопходност у њиховом свеопштем развоју и образовању. Ученици разликују оба писма нашег језика, способни су да читају и наглас и у себи, али им је потребно указати на разлике између писаног и усменог говора. Када ученици схвате ове разлике, вежбе им помажу да савладају елементе језичке културе. И у писаном и у усменом говору потребно је неговати узор, тј. моделе. Ученици овог узраста могу да се служе узорима који им помажу да организују своје текстове у правилне мисаоне целине и тиме се оспособљавају за коришћење литературе. Говорне вежбе су углавном повезане са различитим животним ситуацијама и искуствима ученика, што уз одговарајуће захтеве које пишем на табли ученицима омогућава да прате и говоре на задату тему. Слушањем прича и песама са звучних читанки уочаваће одлике изражајног читања и рецитовања уз објашњења појмова интонација, дикција, темпо и акценат. Ученици ће добити задатак да сакупе што већи број некњижевних речи, а онда ће их

– изражајно чита обрађене књижевне текстове.	замењивати књижевним. Планирани домаћи задаци и писмене вежбе су прилика да се развија креативност, маштовитост и писменост, као и да се богати речник. Теме су прилагођене узрасту, искуству и интересовањима ученика. Уз тему ученици добијају упутства и план излагања. Да би схватили значај писмености и правописа повремено ће добијати реченице са намерним грешкама (састављеним речима, без знакова интерпункције), такође задаћу им реченице у којима ће подвлачити или прецртавати сувишне речи и изразе. На часовима анализе домаћих задатака сами ће оцењивати и изабрати најбољи рад, а тиме развијају критичност и смисао за разликовање добрих и мање добрих радова, као и такмичарски дух и жељу да буду похваљени и награђени. Ученицима који раде по ИОП-у, обим садржаја и методе биће прилагођени и базираће се на интензивном коришћењу визуелних наставних средстава и што већем укључивању у групни рад или рад у пару са ученицима-помагачима. Провера остварености исхода и оцењивање ученика вршиће се на основу усменог одговарања ученика, тестова, контролних задатака, практичних радова, вежби и опште активности и залагања на часовима и ваннаставним активностима.
	Напомена (пројектна настава)-Пројектна настава ће се реализовати у оквиру теме Језичка култура. Ученици ће добити задатак да сакупе што већи број некњижевних речи, а онда ће их замењивати књижевним, радиће самостално или у групама, прикупљати податке и осмишљавати на који начин да представе резултате рада.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ: Стицање основних знања која ће ученицима омогућити да се писаним и усменим путем на правилан начин изражавају на страном језику. Овладавање вокабуларом и граматичким правилима како би били у могућности да комуницирају са људима из других

земаља и били охрабрени да наставе, на вишем нивоу и самостално, учење страног језика. Стицање свести и сазнања о односу матерњег и енглеског језика и позитивног става према страним језицима и културама.	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: MY LIFE	
Ученик треба да: - разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе - уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе - разуме једноставне поруке и питања која се односе на једноставне информације и непосредно окружење - познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава - користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности - на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста - уз краће паузе и минималну помоћ саговорника, размењује информације, тражи одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину - познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције - описује искуства, активности и догађаје из прошлости користећи једноставније језичке структуре и увежбану лексiku - поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба - на једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу - на основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција - користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог	За ову наставну тему предвиђено је 12 часова, од којих је 5 часова обрада, а 7 часова утврђивање. Ученици обнављају просто садашње време кроз говорне вежбе у којима описују свој типичан дан и активности током њега. Кроз задате примере ученици савладају употребу садашњег трајног времена, а након тога дају и сопствене примере кроз дијалоге и разговор о плановима и намерама за блиску будућност. Писаним и усменим путем вежбају примену простог прошлог времена и проширују листу неправилних глагола новим глаголима. Ученици дају одговоре на постављена питања у вези са прочитаним текстом и дају аргументе за своје исказе. Кроз сопствене примере реченица вежбају употребу компаратива и суперлатива једносложних и вишесложних придева.

непосредног искуства - резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују - пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме	
ТЕМА 2: THE FUTURE	
- Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе - познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура - познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава - разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору - пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама. - користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности - на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста - препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура - познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције - размењује основне информације о плановима и обавезама - резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују - препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје - познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога	За ову наставну тему предвиђено је 12 часова, од којих је 5 часова обрада, а 7 часова утврђивање. Писаним и усменим путем ученици увежбавају различите употребе глагола за исказивање будуће радње, понуде, одлуке донете у тренутку говора. Кроз израду упитника проширују вокабулар и сагледавају разлику између предвиђања и претпоставки на једној страни и сигурне будуће радње на другој страни. Писаним путем ученици састављају реченице у којима употребљавају називе различитих места уз употребу одговарајућих предлога. Усменом дискусијом увиђају предности и мане различитих врста превозних средстава. Ученици праве пројекат у мањим групама.

- на основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција - на једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу - пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме	
ТЕМА 3: TIMES AND PLACES	
- Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе - познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава - користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности - на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста - познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције - познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава - правилно записује познату лексику - на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста - поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба - познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције - правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила - користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства - резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују - на основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења	За ову наставну тему предвиђено је 12 часова, од којих је 5 часова обрада, а 7 часова утврђивање. Кроз израду задатих вежбања ученици вежбају грађење и примену прошлог трајног времена. Писаним и усменим путем састављају примере реченица како би увидели разлику између следа догађаја из прошлости и паралелних прошлих радњи. Кроз дијалог вежбају нове колокације и фразе из свакодневног говора енглеског језика. Проширују вокабулар којим се именују природне катастрофе, просторије и предмети из свакодневног окружења. Постављају питања и дају одговоре, кратке и оне са пружањем конкретне информације на постављено питање. Проширују знања из историје и земљама чланицама Уједињеног Краљевства.

непознатих речи и конструкција - познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога - записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила	
ТЕМА 4: CITIES	
- Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате / блиске теме - разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе - користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава - познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода) - зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински - на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста - познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције - разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода) - резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују - на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста - поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба - користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог	За ову наставну тему предвиђено је 12 часова, од којих је 5 часова обрада, а 7 часова утврђивање. Ученици се упознају са знаменитостима Лондона и кроз употребу назива одређених места вежбају употребу одређеног и нултог члана. Усвајају нов вокабулар којим се именују различити делови града. Кроз дијалог у коме дају упутства о кретању употребљавају одређени, неодређени и нулти члан. Усменим и писаним путем усвајају употребу различитих неодређених заменица за бића и предмете. Кроз израду сопственог седмичног плана увежбавају исказивање намера за будућу активност.

непосредног искуства - разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика	
ТЕМА 5: EXPERIENCES	
- Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе - познаје и користи ограничен број фреквентних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава - користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности - познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура правилно записује познату лексику - повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински - повезује неколико кратких исказа у кратак, везани текст о блиским темама - на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста - познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције - размењује основне информације о плановима и обавезама - препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура - саставља краће текстове о себи, својој породици и непосредном окружењу - резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују - познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога - на основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција	За ову наставну тему предвиђено је 12 часова, од којих је 5 часова обрада, а 7 часова утврђивање. Ученици обогаћују свој речник појмовима и фразама кроз разговор о прочитаном тексту. Кроз дијалоге вежбају употребу садашњег перфекта, разговарају о сопственим досадашњим искуствима, постављају питања и дају одговоре. Израдом вежбања и разговором проширују вокабулар којим се именују материјали за рециклажу. Кроз израду текста и дискусију о досадашњим искуствима ученици сагледавају добре и лоше стране употребе интернета. Ученици израђују пројекат о славној личности и на тај начин развијају вештину писања на енглеском језику, вежбају да правилно организују писани текст и користе усвојени вокабулар.

- пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама (о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота)	
ТЕМА 6: WHAT'S UP	
- Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова (кратке приче, извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе - препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну) - користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности - познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура - на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста - поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба - препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура - познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције - правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила - поставља и одговара на 2–3 повезана питања, о познатим темама, у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз одговарајућу помоћ саговорника и понављање - препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина) - резимира текст који слуша или чита ослањајући се у мањој мери на језичка средства која се у њему појављују - препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје	За ову наставну тему предвиђено је 12 часова, од којих је 5 часова обрада, а 7 часова утврђивање. Кроз дијалог ученици вежбају изговор и употребу фраза којима се исказују здравствени проблеми. У дискусији дају сопствене примере којима изражавају различите савете, забране и заповести. Писаним и усменим путем увежбавају примену модалних глагола. Кроз повезивање слика са изразима упознају се са значењем различитих саобраћајних знакова. Разликују обавештење од забране и исказују их на енглеском језику у конкретним реченицама. Вежбају значење и употребу фразалних глагола писањем сопствених примера. Постављају питања и дају одговоре и на тај начин усвајају свакодневне фразе у енглеском језику.а.

- познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога - записује речи и изразе уз минималне ортографске неправилности које не ремете разумевање датог записа; познаје и примењује фреквентна правописна правила - учествује у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), поставља и одговара на неколико питања у низу на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање - на основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција - углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акцентаско-интонацијских правила или уз мање неправилности које не угрожавају разумевање поруке коју жели да саопшти	
---	--

ИСТОРИЈА	
Циљ: Циљ изучавања наставног предмета историја је културни напредак и упознавање са основним одликама средњег века. Циљ наставе историје у 6.разреду је да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и настанку првих средњовековних држава, њихових цивилизација, развијање и стицање знања и компетенција неопходних за разумевање савременог света, развијање вештина критичког мишљења и одговоран однос према себи сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живимо.	
ИСХОДИ	Начин остваривања
1. Тема: Основи проучавања прошлости	
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - хронолошки пореди историјске догађаје кроз ленту времена,	- За ову наставну тему предвиђено је 4 часа 2 часа обраде и 1 часа утврђивања, 1 час иницијално тестирање - Са ученицима води се разговор о појму средњег века

- разуме појам средњи век, нови век преиндустријско доба кроз друштво, уређење и историјске појаве - зна поделу историјских извора - разврстава историјске изворе за средњи век према њиховој основној подели - повезује историјске изворе са установама у којима се чувају - користи основне историјске појмове (стари век, средњи век, повеља, житије) - пореди историјске периоде стари и средњи век - наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном средњем веку (преиндустријско доба које траје од краја средњег века до друге половине 18. Века)	- Од наставних средстава користимо :учбеник, историјске карте и атласе, аудио- визуелних средстава преко којих ученици путем слике и текста могу да се упознају са карактеристика средњег века, лента времена. - Улога и значај поделе историјских извора кроз проучавање историје средњег века - Хронолошки след догађаја поређани по хронологији и важности -Поред класичне провере ученика, спровешће се иницијална провера знања ученика градива из 5 разреда.
2. Тема: Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - Именује историјске периоде и зна редослед историјских појава - образлаже узроке и последице Велике сеобе народа; настанка, ширења и распадања Франачке државе; настанка и развоја Византије и других држава које су стваране кроз период раног средњег века - Ученик ће се упознати са религијом у раном средњем веку(Христијанизација, хришћански раскол, ислам) -Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи) - Ученик ће упознати Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са	Ова наставна тема обрађује се 21 час, 10 обраде и 9 часа утврђивања, 1 час провере и час систематизација - Ученици се упознају са почецима настанка европских цивилизација, која представља спој источне и западне цивилизације - Ученици треба да знају о настанку првих држава на европском копну и о основним променама са којима су се људи сусретали у раном средњем веку(Франачка држава, Византија, Србија и остале балканске земље у раном средњем веку) -Ученици се упознају са правцима сеоба Срба и њихових суседа - Ученици се упознају са родословима појединих породица династија - Ученици треба да знају какве су се промене десиле са променама у

староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христјанизација, ширење писмености) - Ученик ће се упознати са истакнутим личностима: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије Други, Краљ Михаило, Ћирило и Методије	хришћанској цркви и појави Исламске религије која се разликовала од тада постојећих религија. Користе се слике и филмови с интернета са циљем да ученици сами дођу до закључка и сами изнесу мишљења о сличностима и разликама из организације хришћанске цркве - Ученици треба да знају мисионарску делатност Ћирила и Методија, њихове путеве културног и црквеног утицаја - Ученици се упознају аудио- визуелним издањима кроз кратке филмове и презентације с циљем да се ученицима што ближе приближи дато градиво - Интернет сајтови: - Археолошки институт Београд: http://www.ai.ac.rs/projekti?K=8&id=82 - Истражи Конститонопољ у перо+иоду око 1200. године http://www.bizantium1200.com - Историја одевања у Византији: https://modanekadisad.wordpress.com/istorija/kostima-u-slikama/srednjovekovni-kostim/vizantijski-kostim/
3. Тема: Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - Ученик ће се упознати са различитим типовима државног уређења (монархија и република) - Ученик ће се упознати са цивилизацијом и народима (Хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања Марко Поло и Ибн Батута) - Ученик ће упознати Српске земље и суседе (Краљевина,	Ова наставна тема ради се у 28 часова 14 часа обраде и 12 часова утврђивања, 1 провера 1 час систематизација - Ученици на основу слика и карти треба да се упознају са основним одликама кроз које су пролазиле Европске државе кроз уређење и привредни развој - Улога и значај Крсташких ратова - Развој средњовековне културе кроз архитектуру и писменост - Српска средњовековна држава, како је текао њен развој и њени први успеси., престонице, црквени и културни развој

царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи и на Балкану) - Ученик ће упознати свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот у селу и граду, облачење, јереси, куга) Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, школе, универзитети, проналасци, писана и визуелна култура Срба, легенда – Косовска, о краљу Артуру) Истакнуте личности : Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар, Кнегиња Милица, Твртко Први Котроманић, Стефан Лазаревић, Ђурађ Бранковић, Балшићи, Мехмед Други Освајач	-Развој рударства и законодавства Такође, треба да се упознају и са осталим српским државама и њиховим развојима. -Продор Турака на Балкан и њихова освајања - пад српске Деспотовине и суседних земаља Ученици до нових сазнања могу долазити на различите начине употребом различитих аудио- визуелних средстава путем презентација, аудио- визуелним средствима, где ученици кроз часове историје обогаћују своје говорне и језичке вештине, јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд речи. Интернет сајтови : - Задужбине Немањића : www.zaduzbine-nemanjica.rs - Споменици културе Србије: http://spomenicikulture.mi.sanu.ac.rs/timeline.php - Тврђава Голубачки град: http://www.tvrdjavagolubackigrad.rs/ Filmovi: Srpski junaci srednjeg veka, igrano-dokumentarna serija RTS-a (2017) https://www.youtube.com/playlist?list=PLG6Mr6sRAxme3nAXx
4. Тема: Српски народи његови суседи у позном средњем веку (Прединдустријско доба)	
Ученик ће у прединдустријском добу упознати се са новим . - Хронолошким оквирима, научним и техничким открићима нових простора и континената, штампом, банкарством, успоном градова (Фиренца, Атвепен, Венеција) - Упознаје се са новим географским открићима (Северна и Јужна	Ова наставна тема ради се у 19 часова, 9 часова обраде и 8 часова утврђивања 1 час провере и 1 час систематизације - За ову наставну тему користимо уџбеник, историјски атлас, историјску карту, ЦД са важним личностима и догађајима везаних за Српску државу

Америка, Африка, Кина, А устралија, први морепловци и њихова путовања - Ученик упознаје опште одлике културе (хуманизам и ренесанса развој књижевности и архитектуре) -Упознавање са реформацијом и противреформацијом (верски ратови, језуити, протестанти и католици) -Упознавање са моћи Османског царства(њихова освајања, уређење, војска, живот Срба под њиховом влашћу,сеобе, улога српске цркве, покрети отпора, положај и привилегије, Војна Крајина) -Упознавање ученика са историјским личностима:Јохан Гутенберг, Кристифор Колумбо, Никола Коперник, Галилео Галилеј, Сулејман Величанствени, Леонардо Да Винчи, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније Чарнојевић, Исак Њутн	- О сазнањима из Српске државе њеног успона и пада сазнајемо и на основу филмова и народног предања - Овим путем ученици индивидуално поред предавања самостално износе своја искуства о неким занимљивим личностима, догађајима и биткама које су често била тема, а ученицима послужила као инспирација да квалитетније стекну више знања о Српској држави, географским открићима, културном препороду хуманизму и ренесанси) - Уоквиру екскурзије или историјског излета често се посећују места на којима постоје материјални остаци о присуству српске средњовековне државе. - Ученици пишу и самостално истражују о српским владарима који су обележиле тај период уздизања српске државе и путеви географских открића личности које су обележиле тај период, као и успон Османског царства кроз њихова освајања - Праве презентације и самостално их презентују. Интернет сајтови : - Версај : http://en.shateauversailles.fr/ - Манастири у Србији : http://www.manastiri.rs/ -Сулејман Први Величанствени на сајту „ Историјска библиотека“ :http://www.istorijska biblioteka.com/art:sulejman-i-velicanstveni и широк избор филмова са интернета
Напомена: Начин оцењивања ученика - оствариваће се индивидуалним самосталним излагањем, путем теста и критичким закључивањем где се ученицима даје слобода да сами доносе мишљења и самостално закључују о неким важним историјским личностима и догађајима. За ученике биће организована додатна настава из историје где ће продубљивати и проширивати своја знања из оних наставних тема из	

којих су показивали већа интересовања. “Средњи век“ у зависности која се конкретна тема узме на пример (наоружање у средњем веку, тврђаве, замкови, јела у средњем веку, црквени живот, географска открића, морепловци који су обележили тај период, турска освајања у 16-18. век, турско државно уређење, подела војске, сеобе Срба, права и привилегије Срба у Аустро Угарској итд...) У оквиру Школског фестивала, уз организовање тематског дана, заједничком сарадњом наставника и ученика, приказати се изложба на тему “Средњи век“ у зависности која се конкретна тема узме на пример (наоружање у средњем веку, тврђаве, замкови, јела у средњем веку, црквени живот итд...) настава пружа ученицима и наставнику широк спектар истраживачког рада с темом проучавање и истраживање културно историјских споменика српске средњовековне историје са задатком да га самостално истражују и презентују. Планирам да пројектну наставу одржим један час у првом полугодишту с темом „ Велика сеоба народа“ с циљем да ученици сами путем истраживања дођу до важних информација под којим условима и када је дошло до стварања нових држава са распадом Римског царства. У другом полугодишту ученици ће имати задатак да на основу стечених знања, манастира и цркава које су обишли путем екскурзије направе „Туристичку мапу српских средњовековних манастира“ који су настали као резултат династије Немањића. Употреба школске литературе с циљем да сви заинтересовани прошире и продубе своја знања

БИОЛОГИЈА

Циљ: Циљ наставе и учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

Исходи

Начин остваривања

ТЕМА 1: Јединство грађе и функције као основа живота

По завршеној теми ученик ће бити у стању да:

- упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма;
- повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма;

Ова наставна тема реализоваће се кроз 15 часова обраде, 12 часова утврђивања, 8 часова вежби и 1 пројектну активност. Основне одлике једноћелијских и вишећелијских организама обрађиваће се кроз хијерархијски низ сложености од нивоа организма ка ћелији, на примеру грађе човека, с обзиром да је грађа људског тела најпогоднија за разумевање на овом узрасту. Обрада нових садржаја реализоваће се коришћењем уџбеника, слика, енциклопедија, а типични представници живих бића и помоћу природног и хербарског материјала, модела или збирки које постоје у кабинету. Такође, користиће се и додатни садржаји са Интернета.

-одреди положај органа човека и њихову улогу, -цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; -користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; -хумано поступа према организмима које истражује -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата	Све што ученици посматрају или истражују приказиваће цртежом, на коме треба да обележе кључне детаље. Достизање исхода оствариће се и кроз различите вежбе и практичне активности ученика као нпр. израда плаката (људско тело, упоредни преглед спољашње грађе: човек, један кичмењак, један бескичмењак, биљка, гљива), мерење пулса при мировању и физичкој активности, испитивање тока воде кроз биљку, дисековање цвета, размножавање биљака семеном и пелцером, употреба едукативних филмова. За изучавање грађе ћелија и ткива ће се користити школски микроскоп. У складу са могућностима, фаворизоваће се индивидуални ангажман ученика у изради микроскопских препарата и микроскопирању. За упоредни преглед спољашње грађе човека и других животиња и биљака, кад год је могуће ученици ће теренским радом обрађивати примере из непосредног окружења (пројектна активност). Групе ће обилазити околину, посматрати сличности и разлике међу живим бићима у непосредном окружењу школе, фотографисаће карактеристичне врсте, прикупљати, обрадити и презентовати резултате истраживања. Израдом упоредног прегледа грађе различитих организама ученици ће моћи лакше да уоче сличности и разлике спољашње грађе. На часовима утврђивања ће се углавном користити радни листићи, са одређеним бројем задатака за сваки ниво постигнућа ученика. Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, кроз њихове самосталне истраживачке радове и кроз реализацију и презентацију урађених пројектних задатака. Ученици ће бити укључени у вредновање рада група и самопроцену, како би оцена остварености постигнућа била што објективнија. У оквиру ове теме реализоваће се иницијално тестирање како би се утврдило предзнање ученика и контролни задатак ради провере степена остварености планираних исхода.
ТЕМА 2: Живот у екосистему	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише;	Ова наставна тема реализоваће се кроз 8 часова обраде, 4 часа утврђивања и 3 вежбе и 1 час пројектне наставе. Обрада садржаја у оквиру ове теме засниваће се на повезивању знања и искуства ученика стечена у првом циклусу и претходном разреду, која ће се проширити и надоградити појмовима: животна средина, популација, екосистем, животна форма, еколошки фактори. Обрада може да буде праћена радионичарским, односно групним радом. Ученицима се

-размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; -илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средину -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	могу понудити велики цртежи различитих и репрезентативних екосистема попут језера, ливаде и шуме и мале слике карактеристичних врста и њихових адаптација на одређена станишта које су истражили у петом разреду, са задатком да мале слике залепе на велике, како би се дочарале еколошке нише. Простор који те врсте насељавају у екосистему се може обележити и бојама (слично немим картама у географији). На истом материјалу стрелицама могу да дочарају и ланце исхране. Организоваћемо теренски рад (пројектни задатак) где ће ученици у школском дворишту или неком другом терену, да истражују, обележавају договореним симболима уочене организме, животне форме и/или адаптације, а на следећем часу раде на приказивању резултата. Сумирањем резултата свих парова/група ученици стичу целовиту слику о значењу еколошких појмова које изучавају. Овакви задаци за ученике/парове/групе могу да буду добар показатељ у којој мери су ученици разумели основне еколошке појмове. Истраживање може да подразумева и научно популарну литературу, интернет. Начин приказа резултата може бити задат или по слободном избору. Биће обезбеђен час за презентовање резултата истраживања, да ученици сами процене квалитет и добију повратну информацију од наставника Кроз садржаје о антропогеном фактору ученици ће се укључивати у активности за заштиту животне средине, мотивисати да предлажу акције и да на своје вршњаке делују личним примером Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, кроз њихове самосталне истраживачке радове и кроз реализацију и презентацију урађених пројектних задатака. Ученици ће бити укључени у вредновање рада група и самопроцену, како би оцена остварености постигнућа била што објективнија.
ТЕМА 3: Наслеђивање и еволуција	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода;	Ова наставна тема реализоваће се кроз 3 часа обраде, 2 часа утврђивања и 1 вежбу. Садржаји ове теме доприносе надограђивању претходно стечених знања о узроцима различитости јединки у једној популацији, као и знања о варијабилности стечених у петом разреду. Предвиђени исходи ће се остваривати коришћењем уџбеника, слика, модела (ДНК, ћелијска деоба), табела, шема, мултимедијалних презентација и разговором о ономе што

-идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	ученици већ знају о живим бићима. Примењиваће се табеларно и графичко приказивање неколико различитих примера, са обавезним извођењем закључака. У оквиру обраде вештачке селекције, ученици ће сами да истраже које су биљке и животиње људи почели припитомљавати у прошлости и због чега. Овим се ученицима скреће пажња да је вештачка селекција пре свега занимљив биолошки феномен, али да је такође имала и историјски, социолошки и културолошки значај важан за развој људске заједнице (корелација са историјом). Да би ученици развијали своје критичко размишљање кроз вежбу ће утврдити механизам природне селекције. За процену степена остварености стандарда у овој теми користиће се наставни листићи са питањима, мозгалицама, укрштеницама и проблемским задацима. На крају ове теме реализоваће се и контролни задатак за проверу степена остварености планираних исхода за ову и претходну тему.
ТЕМА 4:Порекло и разноврсност живог света	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; -одреди положај непознате врсте на „дрвету живота” на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће	Ова наставна тема реализоваће се кроз 3 часа обраде, 2 часова утврђивања и 1 вежбу. Ученици имају извесна предзнања о таксономији и класификацији живих бића, јер се ово градиво надовезује на градиво из петог разреда, као и одређена знања о настанку планете Земље из географије. Исходи предвиђени за ову тему ће се остваривати коришћењем уџбеника, слика, шема и цртежа (дрво живота), коришћењем мултимедијалних презентација и разговором о ономе што ученици већ знају о живим бићима. При разврставању и груписању живог света ће се користити филогенетски приступ, односно заједничко порекло, принцип сродности и сличности, што ће ученици утврдити кроз предвиђену вежбу. Кроз вежбу ће се код ученика развити способност посматрања, уочавања, закључивања, генерализације и свега онога што је непоходно приликом истраживања. Садржаји који се не могу обрадити кроз горе описане методе, обрадиће се коришћењем кратких филмова са youtube канала. Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, кроз њихове

закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	самосталне истраживачке радове и кроз реализацију и презентацију урађених задатака. Ученици ће бити укључени у вредновање рада група, појединаца и самопроцену, како би оцена остварености постигнућа била што објективнија.
ТЕМА 5: Човек и здравље	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; -одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; -доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; -збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; -повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата	Ова наставна тема реализоваће се кроз 4 часова обраде, 2 часа утврђивања и 2 часа вежби. Садржаји ове теме биће реализовани кроз групни и самостални рад ученика. На интернету ће проналазити текстове о радовима истакнутих научника који су се бавили истраживањем здравља човека (како су дошли до идеје, на који начин су радили истраживања и друге занимљивости), како би разумели пут ка великим открићима. При обради садржаја о бактеријама и антибиотицима ученицима ће се приказати филм о А. Флемингу, могуће је позвати на час експерте из тих области. Да би се ученицима обезбедила могућност да на занимљив начин усвоје знања о изазивачима болести, током вежбе правиће своју детективску причу или стрип и Научити како могу сами да реагују и пруже прву помоћ (збрину површинску озледу коже и укажу прву помоћ у случају блаже сунчанице и топлотног удара). Кроз разговор, научне часописе и мултимедијалне презентације ученици ће се упознати са проблемом алкохолизма. У оквиру ове последње теме, реализоваће се завршни тест ради провере степена усвојености градива 6. разреда.

– табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	
Напомена (пројектна настава)-Пројектна настава ће се реализовати у оквиру тема – Јединство грађе и функције као основа живота и Живот у екосистему. Активности везане за пројекте изводиће се што чешће ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где ће ђаци самостално или у групама проучавати жива бића, прикупљати податке, осмишљавати и реализовати пројекте, а на часовима предвиђеним за ову област да представе резултате.	

ГЕОГРАФИЈА	
Циљ: Наставе географије је усвајање знања о природногеографским и друштвеногеографским објектима, појавама и процесима и њиховим међусобним везама и односима у геопростору. Настава географије треба да допринесе стварању реалне и исправне слике о свету као целини и месту и улози наше државе у Европи и свету.	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: Друштво и географија	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појаве и процеса; - одређује математичко-географски положај на Земљи.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама. Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталитет... прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом самостално давање примера од стране ученика. Активности ученика и наставника: Методе рада: - Посматрање Разговора, усменог излагања, - Праћење демонстративна, учење путем открића

	- Разговор - Закључивање - Вођење дискусије - Самостално закључивање	Облици рада: Фронтални, индивидуални, групни
ТЕМА 2: Географска карта		
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - анализира, чита и тумачи опште географске и тематске карте; - оријентише се у простору, користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама. Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталитет...прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом самостално давање примера од стране ученика. Активности ученика и наставника:	Методе рада: Разговора, усменог излагања, демонстративна, учење путем открића Облици рада: Фронтални, индивидуални, групни
ТЕМА 3: Становништво		
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; - анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; - анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама. Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталитет...прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом самостално давање примера од стране ученика. Активности ученика и наставника:	Методе рада: Разговора, усменог излагања, демонстративна, учење путем открића

	- Разговор - Закључивање - Вођење дискусије - Самостално закључивање	Облици рада: Фронтални, индивидуални, групни
ТЕМА 4: Насеља		
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; -доводи у везу типове насеља и урбане и руларне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана,ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама. Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталитет...прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом самостално давање примера од стране ученика. Активности ученика и наставника:	Методе рада: Разговора, усменог излагања, демонстративна, учење путем открића Облици рада: Фронтални, индивидуални, групни
ТЕМА 5: Привреда		
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; -доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; -вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикана,ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама. Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталитет...прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом самостално давање примера од стране ученика. Активности ученика и наставника:	Методе рада: Разговора, усменог излагања, демонстративна, учење путем открића

	- Разговор - Закључивање - Вођење дискусије - Самостално закључивање	Облици рада: Фронтални, индивидуални, групни
ТЕМА 6: Држава и интеграциони процеси		
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - објасни политичко-географску структуру државе; - представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама. Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталитет...прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом самостално давање примера од стране ученика. Активности ученика и наставника:	Методе рада: Разговора, усменог излагања, демонстративна, учење путем открића Облици рада: Фронтални, индивидуални, групни
ТЕМА 7: Географија Европе		
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -објасни како се издвајају географске регије; -илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ, по могућству виртуелне посете различитим дестинацијама. Увођење ученика у главне појмове географије као науке: природни прираштај, густина насељености, наталитет и морталитет...прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом самостално давање примера од стране ученика. Активности ученика и наставника:	Методе рада: Разговора, усменог излагања, демонстративна, учење путем открића

	- Разговор - Закључивање - Вођење дискусије - Самостално закључивање	Облици рада: Фронтални, индивидуални, групни
--	---	---

МАТЕМАТИКА	
Циљ: Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.	
Исходи	Начин остваривања
1. Тема: Цели бројеви	
– прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе бројеве; – одреди супротан број и апсолутну вредност; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу целих бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину;	Тема цели бројеви биће обрађена кроз 24 часа и то: 9 часова обраде и 15 часова утврђивања. Да би ученици схватили појам целих бројева прво ће бити обновљени природни бројеви, а затим ће им бити представљено на који начин се скуп природних бројева проширује до скупа целих бројева. Обзиром да су цели бројеви нови појам ученицима ће најпре бити објашњен на примерима из живота као што су пад температуре испод нуле или случај када се дугује новац. Уцртавањем бројева на бројевној правој ученици ће лакше упорђивати целе бројеве и схватити односе између њих. Најважнији задатак биће да ученици савладају основне рачунске операције са целим бројевима и да исправно одреде знак решења. Кроз бројне примере из уџбеника и збирке стећи ће способност да самостално решавају бројевне изразе као и једначине и неједначине везане за целе бројеве. Појам апсолутне вредности значајан је за садржаје који следи тако да ће се појављивати у одређеном броју задатака. Степен усвојености

	садржаја биће проверен кроз усмене одговоре ученика, на контролним и писменим задацима.
2. Тема: Рационални бројеви	
– прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички;	Ова тема биће обрађена кроз 50 часова и то: 18 часова обраде и 32 часа утврђивања. Кроз дијалог са ученицима најпре ће бити обновљено знање о бројевима које су раније учили (природни и цели бројеви) али и садржаји везани за разломке, који су обрађени у петом разреду. Главни задатак биће сјединити знање о разломцима и целим бројевима у јединствену целину – рационалне бројеве. Ученицима ће бити објашњено на који начин усвојено знање целих бројева треба применити на рационалне бројеве, односно, повезати поступак сабирања, одузимања, множења и дељења целих бројева са истим операцијама у скупу рационалних бројева. Решавањем једначина и неједначина и израчунавањем вредности бројевних израза, ученици ће утврдити елементарне операције у скупу Q. Ученици ће се упознати са појмом координатног система, представљањем тачака и одређивањем координата тачака. Обновиће осну и централну симетрију и аритметичку средину у примерима када треба да одреде координате симетричне тачке или средишта између две тачке. Ученици ће научити да приказују податке о зависним величинама у табели или на графику и научити да читају податке са дијаграма или из табеле. Увешће се појмови пропорције, коефицијента пропорционалности и врсте пропорционалности као и графици функција директне и обрнуте пропорционалности. Садржаји ће бити повезани са другим предметима, попут физике, географије, биологије и информатике, тако да ће ученици примењивати научено у примерима са којима се срећу у другим предметима и свакодневном животу.
3. Тема: Троугао	
– класификује троуглове на основу њихових својстава;	Тема троугао биће обрађена кроз 24 часа и то: 9 часова обраде и 15 часова утврђивања.

– конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао на основу задатих елемената (странице и углови троуглова); – примени својства троуглова у једноставнијим проблемским задацима; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла; – примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима;	Појам троугла ученицима је познат од раније али ће његове особине детаљније научити кроз ову област. Ученицима ће троугао бити представљен помоћу школског прибора на табли и тако ће најлакше уочити темена, странице и углове троугла. Од ученика ће се захтевати да знају колико износи збир углова у троуглу и у каквом се односу налазе углови и странице троугла јер су ове чињенице фундаменталне за даље усвајање знања из геометрије. Такође, ученици ће уочавати особине једнакокраког, једнакостраничног и правоуглог троугла. Ученици ће у троуглу уочити висину, симетрале страница и углова, чијом ће конструкцијом долазити до центра описане односно уписане кружнице троугла. Конструктивни задаци заузимаће значајан део ове теме. Ученици ће најпре научити да конструишу углове од 30°, 45°, 60° и 90° степени, а затим и да конструишу троуглове ако су дати одређени углови и странице. Ученицима који желе научити више биће постављани сложенији задаци у којима ће бити задати углови који се добијају помоћу претходно наведених углова. Кроз ову тему увешће се појам подударности троуглова. Пажња ће бити усмерена ка томе да ученици интуитивно схвате појам подударности и да знају ставове подударности. Напредовање ученика биће праћено кроз рад на часу, рад код куће и кроз контролне и писмене задатке.
4. Тема: Четвороугао	
– класификује четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови четвороуглова и дијагонала четвороугла); – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима;	Четвороугао ће бити обрађен кроз 22 часа од чега су 8 часова обраде и 14 часова утврђивања. Најпре ће бити обновљено знање везано за квадрат и правоугаоник, четвороуглове које су ученици раније упознали. Посматрајући приозвољан четвороугао који ће геометријским прибором бити нацртан на табли ученици ће најлакше уочити основне делове четвороугла. Ученици ће, кроз задатке, одређивати углове четвороугла користећи збир углова у четвороуглу као и комплементне, суплементне и унакрсне углове. Појам дијагонале четвороугла је релативно нов појам па ће посебна пажња бити усмерена ка усвајању истог.

– сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла;	Ученици ће пред собом имати више четвороуглова који имају различите особине. Од ученика ће се, најпре, очекивати да умеју препознати паралелограм, ромб, трапез и делтоид. Њих ће уочити и тако што ће их наставник изрезати од папира и показати ученицима. Потом, ученици ће научити њихове особине, тј. знати у каквом су односу њихови углови, странице и дијагонале. Они који успешно савладају ове садржаје имаће пред собом и захтевније задатке у којима треба доћи до сложенијих закључака користећи особине четвороугла. Ученицима ће бити приказан поступак конструкције свих раније поменутих четвороуглова, односно биће им објашњено на који начин користимо дате углове и странице у конструкцијама. Обновиће се појам усмерених дужи и вектора и увести појам супротног вектора, који ће ученицима користити код одузимања вектора након што науче да их сабирају.
5. Тема: Површина четвороугла и троугла	
– израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост.	Ова тема биће обрађена кроз 16 часова и то: 6 часова обраде и 10 часова утврђивања. Да би ова тема била успешно савладана неопходно је разумети појам површине фигура и обновити јединице мере за површину. Усвајање поменутог биће лакше ако се користе примери из уџбеника где се на сликама може одредити површина одређених фигура ако је дата јединица мере. Обнављајући површине фигура које су раније учили (квадрата и правоугаоника) ученици ће лакше усвојити нове садржаје. Најпре ће научити како долазимо до површине троуглова и четвороуглова обрађених ове школске године. Да би успешније схватили како долазимо до површине ових фигура, поред слика на табли, фигуре ће бити изрезане од папира и сечењем и пребацивањем њихових делова лакше ће се разумети како се површина налази. Пред ученике који темељно усвоје све тражене појмове биће постављани и задаци у којима нису дати сви елементи потребни за налажење површине већ неки од њих морају бити пронађени коришћењем особина троугла и четвороугла. Кроз ову тему ученици ће увежбавати и претварање мерних јединица тако што ће у задатку подаци бити задати у различитим величинама за дужину и површину. Кроз активност и закључивање на часу и кроз контролни писмени задатак знање

	ученика биће проверено.
6. Тема: Писмени задаци	
	Током школске године за писмене задатке планирано је 8 часова и то 4 часа за израду писмених задатака и 4 часа за исправку истих. У сваком тромесечју одржаће се по један писмени задатак и наредног часа исправка. Кроз писмене задатке установиће се у којој мери ученици владају обрђеним градивом у претходном периоду. Задаци на писменом обухватаће све обрађене теме о том тромесечју. Избор ће пасти на задатке у којима се примељују најважније дефиниције и законитости пређеног градива. Такође, задаци ће обухватати сва три нивоа постигнућа: део задатака из основног нивоа биће намењен слабијим ученицима, део задатака обухватаће средњи ниво док ће један задатак напредног нивоа проверити знање надарених ученика. На часовима исправке писменог задатка ученицима ће се указати на грешке и на исправан поступак решавања проблема. У исправци ће поред наставника учествовати и ученици који су писмени задатак урадили за одличну оцену. Оцене ће бити изведене на основу броја остварених бодова поштујући правилник о оцењивању и објективно сагледавајући учеников начин размишљања и приступ задацима
Напомена: За ученике који нису усвојили неопходан ниво знања и не владају у довољној мери основним појмовима биће организована допунска настава на којој ће ученици добити додатна појашњења и уз помоћ наставника решавати задатке основног и средњег нивоа. Такође, за ученике који су више заинтересовани за овај предмет организоваће се додатни рад или ваннаставна активност где ће ученици уз помоћ наставника решавати сложене задатке и проширити и применити своја знања из математике. За ученике који раде по ИОП-у задаци и садржаји биће прилагођени према индивидуалним могућностима и степену напредовања тих ученика.	

МУЗИЧКА КУЛТУРА	
Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: ЧОВЕК И МУЗИКА	
– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената;	Стицање знања о музици у различитим епохама има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за шести разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немусичким аспектима средњег века и ренесансе на детаљнији и специфичнији
ТЕМА 2: МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	

– одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте	Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу, треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила. Као и све друге, инструменте са диркама треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о инструментима са диркама (клавијатуром) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. Инструменте средњег века и ренесансе потребно је аудитивно и визуелно приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја. Народне инструменте појединих крајева треба слушно представити и повезати са обрадом народне песме одређеног краја.
ТЕМА 3: СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	
- разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке	Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају 'константа' у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту средњег века и ренесансе, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког

духовне музике; – идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба	тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене. Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композици
ТЕМА 4: ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	
– изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких	Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања. С обзиром на то да ће певање и свирање произилазити и из историјског контекста, начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмеравати на спонтане

целина кроз певање, свирање и покрет;	покрете као одговор на музику (игра) и покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину. Певање Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композиција за певање због физиолошких промена певачког апарата (мутирање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне, следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на крају певање са литерарним текстом. Са ученицима је неопходно постићи изражајно певање. Свирање Узвођење свирањем треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички описмењени те могу користити нотне примере појединих песама које су најпре анализирани и солмизационо обрађени. Свирањем се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности.
ТЕМА 5: МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	
– учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама;	Дечје музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања.

– понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво	Стваралаштво може бити заступљено кроз: – музичка питања и одговоре – компоновање мелодије на задати текст – састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива – импровизација игре/покрета на одређену музику – илустрацију доживљаја музике – израду музичких инструмената (функционалних или не-функционалних) – музичко-истраживачки рад – осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката – осмишљавање музичких квизова – осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација – креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони...
---	--

ФИЗИКА	
Циљ: Упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: УВОД У ФИЗИКУ	
По завршеној теми ученик: -Зна да је физика природна наука која проучава природу и појаве које се дешавају у њој -Зна да се све физичке појаве описују физичким законима	Ова наставна тема реализоваће се кроз 2 часа обраде и 2 часа утврђивања. Обрада нових садржаја ће се реализовати коришћењем уџбеника, слика и одговарајућих демонстрационих огледа. Достицање исхода се остварује кроз активност ученика да помоћу два

-Зна да је природа изграђена од материје и да се материја јавља у облику супстанце и у облику физичког поља -Разуме да је супстанца облик материје који опажамо својим чулима и набраја неке супстанце (дрво, стакло, вода..) а физичко поље облик материје који не опажамо својим чулима -Разуме да је физичко тело сваки објекат у природи и да је изграђено од супстанце, набраја нека физичка тела	магнета, као и два наелектрисана тела схвате да је магнетно, односно електрично поље облик материје који ми не опажамо својим чулима. Док ће пажљивим слушањем кроз примере уочити разлику између супстанце и физичког тела. Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, презентације, усмене и писмене провере.
ТЕМА 2: КРЕТАЊЕ	
По завршеној теми ученик: -Зна да је референтно тело оно тело у односу на које се посматра кретање -Разуме да постоји само релативно кретање и релативно мировање -Прави разлику између путање и пређеног пута, разликује врсте кретања према облику путање -Зна да се кретање у зависности од брзине дели на равномерно и променљиво -Препознаје равномерно праволинијско кретање -Одређује средњу брзину при равномерно праволинијском кретању -Решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, пут, време) -Зна да је брзина векторска величина и разуме разлику између скаларних и векторских величина	Ова наставна тема реализоваће се кроз 6 часова обраде, 6 часова утврђивања и 2 часа лабораторијских вежби. Обрада може бити праћена групним радом. Ученицима може бити понуђено да посматрањем утврде да ли се неко тело креће или не, као и да препознају путању неког тела. Сумирањем резултата ових група ученици стичу целовиту слику да нема апсолутног кретања ни апсолутног мировања јер све зависи од тога које тело је узето за референтно, као и то да се сва кретања на основу путање могу поделити на праволинијска и криволинијска. Демонстрациони оглед: -Кретање куглице по Галилејевом жљебу Кроз задатке код ученика ће се развити способност посматрања, уочавања, закључивања, генерализације. Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, усмене провере, писмене провере и презентације.
ТЕМА 3: СИЛА	
По завршеној теми ученик: -Објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном	Ова наставна тема реализоваће се кроз 6 часова обраде и 7 часова утврђивања. Ова тема је таква да се поред уџбеника и разних слика предвиђени исходи могу остварити коришћењем жице, гуме, пластике, опруге,

додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање) -Разликује еластичне и пластичне деформације -Зна да је сила мера узајамног деловања два тела -Демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу -Препознаје еластичну силу код истегнуте опруге -Зна како се слажу две силе дуж истог правца и одређује њихову резултујућу силу -Демонстрира деформације тела, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета	магнета, наелектрисаних тела и разних дугих предмета где ће ученици моћи практично да виде како узајамно делују два тела која су у непосредном додиру, као и два тела која нису у непосредном додиру. Помоћу тих тела ученици ће схватити шта је деформација тела, такође ће увидети разлику између еластичности и пластичности и препознати еластичну силу. Демонстрациони огледи: -Трење при клизању и котрљању -Слободно падање Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, кроз писмене провере, усмене провере и презентације.
ТЕМА 4: МЕРЕЊЕ	
По завршеној теми ученик: -Прави разлику између физичких величина и мерних јединица -Разликује основне и изведене физичке величине -Изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног (SI) система -Претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега) -Зна да се мерила користе при директним а мерни уређаји при индиректним мерењима -Процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно тачност мерења) -Мери дужину (метарска трака, лењир), запремину (мензура), и време (часовник, хронометар) -Зна да израчуна површину -Израчунава запремину геометријски правилних тела -Одређује средњу вредност мерене величине и грешку	Ова наставна тема реализоваће се кроз 5 часова обраде 6 часова утврђивања и 4 часа лабораторијских вежби. При остваривању ових исхода заинтересовати ученике за мерења и причати на тему значаја мерења у свакодневном животу. Достизање исхода се остварује коришћењем разних мерила и мерних инструмената. Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, кроз писмене провере, усмене провере и лабораторијске вежбе. Кроз задатке код ученика ће се развити способност посматрања, уочавања, закључивања и генерализације.

мерења	
ТЕМА 5: МАСА И ГУСТИНА	
По завршеној теми ученик: -Демонстрира појаву инерције тела -Повезује масу и инерцију -Разликује масу и тежину тела -Препознаје масу и тежину тела у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације) -Зна колико износи густина воде -У конкретним ситуацијама препознаје која супстанца има већу односно мању густину -Решава квалитативне и квантитативне задатке -Мери масу и запремину, и на основу мерених вредности одређује густину	Ова наставна тема реализоваће се кроз 5 часова обраде, 7 утврђивања и 2 часа лабораторијских вежби. Предвиђени исходи ће се остваривати коришћењем уџбеника, слика, табела, шема и мултимедијалних презентација. У оквиру обраде масе и тежине као два различита појма, ученици ће сами уз помоћ интернета истражити колика је јачина гравитационог поља неких планета и утврдити колике би била тежина једног истог тела на различитим планетама. Демонстрациони огледи: -Тачности различитих густина у истом суду-„течни сендвич“ -Мандарина са кором и без коре у води Степен усвојености градива биће утврђен ангажовањем ученика на часу, кроз писмене провере, усмене провере и лабораторијске вежбе.
ТЕМА 6: ПРИТИСАК	
По завршеној теми ученик: -Зна како притисак чврстих тела зависи од тежине тела и додирне површине -Зна да се хидростатички притисак јавља у течностима које мирују -Зна од чега зависи хидростатички притисак -Демонстрира притисак чврстих тела -Зна да се притисак у течностима које су у затвореним судовима преноси у свим правцима и наводи примену тога (хидраулична преса) -Решава квалитативне и квантитативне задатке -Зна како функционишу спојени судови и препознаје примену овог закона	Ова наставна тема реализоваће се кроз 4 часа обраде, 7 часова утврђивања и 1 час лабораторијске вежбе. Предвиђени исходи ће се остварити коришћењем уџбеника, слика, табела, шема, демонстрационим огледима и мултимедијалним презентацијама. Помоћу барометра мерењем атмосферског притиска ученици долазе до закључка како се атмосферски притисак мења са надморском висином. Степен усвојености градива биће утврђен ангажовањем ученика на часу, кроз писмене провере, усмене провере и лабораторијске вежбе. Кроз квалитативне и квантитативне задатке код ученика ће се развити способност посматрања, уочавања, закључивања и генерализације.

-Зна како се мења атмосферски притисак са надморском висином	
Напомена (пројектна настава)-Пројектна настава ће се реализовати у оквиру теме-Притисак, конкретно биће везана за атмосферски притисак. Активности везане за пројекат изводиће се ван учионице (у школском дворишту или на неком другом терену), где ће ученици у групама барометром мерити вредност атмосферског притиска, притом бележити трнутну температуру при мерењу, временски тренутак и давати кратак опис метеоролошких услова (да ли је ветровито, да ли пада киша, да ли је облачно). Након вишедневног бележења ових параметара ученици ће те податке анализирати и у оквиру једног завршног рада изнети своја запажања како се мења вредност атмосферског притиска са променом метеоролошких услова.	

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО	
Циљ: оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: ИКТ	
- правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад самултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и врши основну обраду аудио и видеозаписа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; - чува и организује податке локално и у облаку;	Са ученицима ћу на почетку поновити и дискутовати о врстама дигиталних уређаја које су користили у петом разреду, као и њиховој намени. Помоћу слика, илустрација, видео записа упознаћу ученике са компонентама и улогама стоних и преносивих рачунара. Ученици ће вежбати управљање документима (проналажење, копирање, пренос...). Кроз практичан рад на рачунару ученици ће савладати програме за цртање, обраду текста, израду мултимедијалних презентација, обраду звука, видеа и слика. Користићу програме у инсталираној верзији, али и на некој од бесплатних сарадничких

	платформи, те ће ученици имати могућност да сарађују током креирања заједничких докумената.
ТЕМА 2: Дигитална писменост	
- одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежноокружењу; - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; - приступа Интернету самостално, претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права - објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом - сарађује са члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; - користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - вреднује процес и резултате пројектних активности.	Кроз разговор са ученицима поновићемо правила коришћења ИКТ уређаја на сигуран и одговоран начин, а затим их упознати са појмовима везаним за мрежна окружења. Вежбаће коришћење основних интернет сервиса попут електронске поште, веб сервиса, јавних информационих сервиса, дискусионих група сервиса за претраживање интернета. Упознаћу ученике са значајем поштовања ауторских права, као и са значењем појма дигитални траг. Упознаћу ученике са начином креирања онлајн упитника коришћењем налога на диску. Посебна пажња биће посвећена питањима дигиталног насиља. У оквиру теме ИКТ и Дигитална писменост ученици ће радити први пројектни задатак. Представићу ученицима фазе израде пројектног задатка и могуће теме које ће се бавити проблемима дигиталног насиља. Ученици се могу поделити у групе сходно фази истраживања: група која осмишљава питања за упитник, група која анализира прикупљене податке, представља резултате истраживања и група која израђује упутство заштите од дигиталног насиља. Најбољи радови ученика биће представљени на школском сајту.
ТЕМА 3: Рачунарство	
- креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску	Ослањајући се на предзнање ученика о визуелном програмском језику, који су обрађивали у петом разреду, упознаћу ученике са текстуалним програмским језиком, као и везом између алгорита и одговарајуће наредбе. Ученици ће радити на изради задатака који су у вези са другим наставним предметима, а који имају реалну примену у стварном животу.

структуру(наредбе доделе, гранања, петље); - користи уоквиру програманумеричке,текстуалне иједнодимензионе низовске вредности; - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (стрингови). - проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; - користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - вреднује процес и резултате пројектних активности.	Упознаће се са променљивима у програмирању, при чему ће се поступно прелазити са конкретних вредности улазних података на симболичке вредности. Ученицима ћу објаснити контролу тока програма коришћењем прво задатака са цртањем покретних објеката који остављају траг, тако да на очигледан начин могу уочити ефекте команди. Након тога уз помоћ релацијских опеарора вежбаће наредбе гранања. Наредбу понављања објаснићу уз примену класичне for петље. Вежбаће декомпоновање сложених програма на једноставније потпрограме у домену израчунавања кроз дефинисање и употребу помоћних функција. Ученици ће на конкретним примерима вежбати разумевање рада готових програма, односно да могу да предвиде резултат рада програма без његовог извршења. Затим ће вежбати допуњавање „костура“ програма и на крају да самостално пишу програме од почетка до краја. У оквиру ове теме ученици ће радити на изради другог пројектног задатка у малим тимовима или групама. Ученицима ћу предочити могуће проблемске ситуације које могу да истражују, а онда ће они бирати једну према својим интересовањима. Заједно са ученицима формираћу листу критеријумима на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. Резултат пројектног задатка је програм који има за циљ да помогне у решавању одређене проблемске ситуације.
Напомена (пројектна настава) Планирана су два пројектна задатка у току школске године. Један ће се реализовати из области ИКТ и Дигитална писменост, а други из области Рачунарство. Ученици ће према свом интересовању бирати тему пројектног задатка, на основу чега ће се после делити у мање тимове или групе. Пројектни задаци ће се бавити реалним темама из школског и свакодневног живота, а у сарадњи са наставницима осталих предмета. Резултати пројектне наставе представиће се већој групи ученика.	

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ: Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост; да изгради одговоран однос

према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса; стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно	
Исходи	Начин остваривања
Животно и радно окружење	
Ученик повезује развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; анализира карактеристике савремене културе становања; класификује кућне инсталације на основу њихове намене	-ова наставна тема реализоваће се са 4 часа обраде и 2 часа утврђивања -кроз презентацију, коришћењем пројектора у библиотеци, ученици ће се упознати са значајем и развојем грађевинарства, просторним и урбанистичким планирањем, културом становања у урбаним и руралним срединама, са објектима за индивидуално и колективно становање, распоредом просторија, уређењем стамбеног простора, кућним инсталацијама. -потребно је нагласити значај урбанизма и просторног планирања (на основу посматрања планова, макета, слика насеља, треба објаснити значај околине стана са хигијенског и естетског становишта) - посматрањем и анализом примера, навести ученике да анализирају и закључују како се култура становања разликује у зависности од врста насеља (рурално и урбано насеље) и стамбених објеката, које су карактеристике и посебности, као и како се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. - ако је могуће створити услове за ситуационо учење кроз компјутерску симулацију, што ће упознати ученике са врстама и наменом кућних инсталација и правилном употребом. У случају да то није могуће анализирати планове одговарајућих инсталација и начин функционисања, након тога одговарајућим скицама и цртежима проверити да ли су ученици разумели поменути тематику. -током презентација, што ће бити пракса и у наредним наставним темама, води се дијалог са ученицима и одговара на сва њихова питања -такође се повезује наставна материја предмета Техника и технологија са наставном материјом из осталих предмета и то ће бити примењено и у наредним наставним темама
Саобраћај	
Ученик класификује врсте саобраћајних објеката према намени; повезује неопходност изградње прописне	-ова наставна тема реализоваће се са 4 часа обраде и 4 часа утврђивања -кроз презентацију, коришћењем пројектора у библиотеци, ученици ће се упознати са областима: саобраћајни системи, саобраћајни објекти,

инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону или уз помоћ рачунарске симулације;	управљање саобраћајном сигнализацијом као и са правилима безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. - кроз примере и симулације ученике довести у ситуацију да препознају безбедносне ризике и предвиде опасне ситуације - уз помоћ мултимедијалних примера објаснити како се управља саобраћајем коришћењем ИКТ и колико такво управљање утиче на безбедност - Са аспекта безбедности учесника у саобраћају обратити пажњу на учешће пешака и возача бицикла у јавном саобраћају и за реализацију ових садржаја користити мултимедије као и саобраћајне полигоне практичног понашања у саобраћају у оквиру школе
Техничка и дигитална писменост	
Ученик уме да скицира просторни изглед грађевинског објекта; чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; самостално креира дигиталну презентацију и представља је осталим ученицима;	- ова наставна тема реализоваће се са 8 часова обраде и 10 часова утврђивања - на почетку реализације области укратко поновити која су знања и вештине из техничког цртања ученици усвојили у претходном разреду - ученике оспособити за рад у рачунарској апликацији за техничко цртање примереној њиховом узрасту и потребама - објаснити правила и симболе који се користе у техничком цртању у области грађевинарства, а приликом израде техничких цртежа на папиру и помоћу рачунара користити индивидуални облик рада - ученици треба да развијају вештине визуелног опажања и разумевања релацијских односа између објеката и предмета, стога је примерено задати им да скицирају просторни изглед одређеног грађевинског објекта који им је познат - представити могућности и рад са једноставним рачунарским апликацијама за 3Д приказ грађевинских објеката. - упознати ученике са радом у рачунарској апликацији за унутрашње уређење стана наглашавајући функционалност и естетску вредност решења. - израда хоризонталног и вертикалног пресека стана и уређење стана; скица може бити израђена на папиру или помоћу рачунара; ученици своја решења скице грађевинског објекта и унутрашњег уређења стана самостално представљају током редовне наставе. - користити дигиталне презентације које ће ученици изградити; акценат треба да буде на дизајну мултимедијалних елемената презентације, начину представљања решења (ток

	презентације) и развоју вештине комуникације (контакт са публиком), а не на техници израде презентације - обезбедити време за дискусију и давање вршњачке повратне информације на основу успостављених критеријума
Ресурси и производња	
Ученик уме да класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; реализује активност која указује на важност рециклаже; образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; уме да изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду;	- ова наставна тема реализоваће се са 10 часова обраде и 10 часова утврђивања - кроз презентације, коришћењем пројектора у библиотеци, ученици ће се упознати са основном поделом грађевинских материјала (према пореклу и намени); врсте, начин производње, основне карактеристике грађевинских материјала и њихову примену објаснити на елементарном нивоу; - показати угледне примере појединих грађевинских материјала, а предавање поткрепити сликама, проспектима или мултимедијом - направити везу између конструктивних делова грађевинског објекта и материјала за њихову изградњу; користити мултимедијалне презентације и одговарајуће цртеже за проверу усвојености знања - уз помоћ мултимедије или слика упознати ученике са врстама грађевинских објеката у оквиру нискоградње, високоградње и хидроградње; потребно је да ученици повежу делове конструкције и начине градње грађевинског објекта са њиховом наменом - коришћењем слика, цртежа и мултимедијалних презентација, оспособити ученике да препознају и повезују алате и машине са врстама грађевинских радова (основна подела грађевинских машина и алата и њихове најважније карактеристике) - упознати ученике са врстама грејања у кући/стану; кроз разговор са ученицима и уз изношење различитих примера из живота, ученике упутити на правилно и безбедно коришћење уређаја за загревање и климатизацију простора у кући/стану а све са циљем рационалне потрошње енергије - упознати ученике са организацијом рада у пољопривредној производњи и најважнијим машинама и уређајима које су неопходне за нормално одвијање производње - користити разне илустрације модела или мултимедију, да би ученици могли да препознају основне процесе пољопривредне производње са посебним освртом на производњу хране - уз помоћ слика, мултимедије или макета ученицима треба представити најважније

	машине у пољопривреди са њиховим најбитнијим карактеристикама - истакнути значај рециклаже материјала и заштите животне средине у грађевинарству и пољопривреди; поставити ученицима задатак да израде мултимедијалну презентацију која се односи на рециклажу и заштиту животне средине (из свог блиског окружења или града) и презентовати радове уз дискусију
Конструкторско моделовање	
Ученик самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор; самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; уме да одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;	- ова наставна тема реализоваће се са 20 часова пројектне наставе - ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине; ученици поступно обликују алгоритме конструкторског моделовања при изради сопственог пројекта, креирају планску документацију (листа материјала, неопходан прибор и алат, редослед операција, процена трошкова) - они могу да се сами одређују за одређену активност у оквиру дате теме која се односи на израду модела разних машина и уређаја у грађевинарству, израду макете грађевинског објекта или стана на основу плана и предлог за његово уређење као и моделовање машина и уређаја у пољопривредној производњи - ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ, израђују макету/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду - чланови групе учествују у успостављању критеријума за вредновање, процењују свој рад и рад других и предлажу унапређење постојеће макете/модела - у свим сегментима наставе у овој области, код ученика треба развијати предузетнички дух затевима да се врши процена употребљивости и оправданости реализованих решења

успешно презентује свој рад осталим ученицима.	
Напомена: Настава ће се организовати са по два спојена часа седмично и наставни садржаји биће прилагођени оваквој организацији рада. Предвиђени садржаји захтевају разноврстан методички приступ, кроз комбиновани начин рада. У настави се по правилу користе сви постојећи облици рада: фронтални, групни, рад у паровима и индивидуални. Избор метода зависи од циља и задатка наставног часа, опремљености кабинета наставним средствима и изабраног облика рада. Оцена представља укупно постигнуће ученика остварено кроз усмено испитивање, оцењивање цртежа и практичних радова, активност на часу, као и кроз ангажовање и резултате на часовима секције и такмичењима. Пројектна настава реализује се кроз тему Конструкторско моделовање са 20 часова.	

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК	
Циљ: Циљ наставе страног језика у основном образовању је развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнању о функционисању страног и матерњег језика. Ученик треба да усвоји она знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: Mein Zimmer	
– разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих; – тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; – опише непосредни простор у којем се креће;	Ученике треба подсетити на научено у прошлој години. Надовезујући се на научено, треба проширити модалне глаголе и увежбати новонаучене. Тема у овој лекцији је моја кућа и описивање своје собе. Треба се упознати са присвојним чланом, како у номинативу, тако и у акузативу и такође императивом. Ученици треба да савладају упитне речи у дативу и да проширују вокабулар. Учење и увежбавање нових модалних глагола покушавам да учиним лакшим тако што се ученици фокусирају на спортске активности, које није тешко научити. Компликоване граматичке структуре, као што је

	акузатив присвојних заменица, учинћу интересантнијим уз помоћ картица са цртежима предмета, које ће ученици додељивати ликовима у књизи.
ТЕМА 2: Das schmeckt gut	
– разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; – упуту кратке и једноставне молбе и захтеве; – искаже и прихвати захвалност на једноставан начин; - разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања,слагања/неслагања и реагује на њих; – тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;	Треба научити и увежбати множину појединих именица као и безличну конструкцију има, постоји....На то, ученици у наставку уче и о храни, намирницама, као и специјалитетима са немачког говорног подручја ...Ученици треба ближе да се упознају са новим упитним речима-зашто и када,уз разговор о својим омиљеним јелима.Локалне допуне се вежбају коришћењем слика градова, предела, мора...То би требало да ученицима олакша учење тих допуна. Утврђивање истих и увежбавање модалних глагола радимо коришћењем раздвојених папира које треба саставити. Временске прилике учимо деци лепом вежбом тумачења картице на којој су дати основни подаци, а деца треба да саставе реченице.
ТЕМА 3: Meine Freizeit	
– разуме позив и реагује на њега; – упуту позив на заједничку активност; – разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; – опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима; – опише шта уме/не уме да (у)ради; – разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих; – тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком /метеоролошком времену;	Задаци у овој тематској јединици су учење прецизног коришћења термина за године, датуме и месеце. Треба савладати глагол хтети и морати, негацију, затим императив, као нову граматичку структуру, и још један модални глагол-требати.Учење задатих садржаја се у овој теми остварује врло разнолико,ученици имају слике најпознатијих немачких историјских личности,и читајући године њиховог рођења и смрти,увежбавају конструкте великих бројева.Ученици све ове вежбе преносе на себе,причају које године су рођени они и чланови породице, и позивају своје другове на рођендан.
ТЕМА 4: Das sieht gut aus	
– разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;	Учећи основне изразе када су у питању свакодневни здравствени проблеми,ученици треба да, успутно, науче делове тела, гардеробу,

– изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима; - разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих;	увежбавају датив одређеног члана и личних заменица. Уз савете које лекар даје, увежбава се императив, па и облик за персирање. Ученици вежбају дијалогски питања и одговоре у вези са здрављем, гардеробом и вежбају тако датив. Имитирајући лекара и његове савете, вежбају императив. У групном раду, у одличној атмосфери, састављањем папирића са деловима реченице, они увежбавају више граматичких делова одједном
ТЕМА 5: Partys	
– разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; – упуту кратке и једноставне молбе и захтеве; – исказе и прихвати захвалност на једноставан начин; – разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; – упуту једноставне честитке;	У овој тематској целини акценат је на богаћењу лексике и вежбању читања и разумевања текстова, те давања кратких коментара на тему. Пошто је основна тема забава, додатно се учи модални глагол смети, одн. негација истог. Повезујући у дијалозима узрочне реченице, треба увежбати исте са коришћењем везника зато што. Ученици се лагано уводе у нову тему. На тај начин шире вокабулар, који им је потребан за ову тему. Дајући савете, ученици уче нове модалне глаголе и увежбавају их.
ТЕМА 6: Meine Stadt	
-разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; – опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима;	У овој тематској целини акценат је на богаћењу лексике и вежбању читања и разумевања текстова, те давања кратких коментара на тему. Пошто је основна тема забава, додатно се учи модални глагол смети, одн. негација истог. Повезујући у дијалозима узрочне реченице, треба увежбати исте са коришћењем везника зато што. Ученици се лагано уводе у нову тему. На тај начин шире вокабулар, који им је потребан за ову тему. Дајући савете, ученици уче нове модалне глаголе и увежбавају их.
ТЕМА 7: Ferien	
– тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - разуме једноставне исказе за изражавање	Ученици треба у једној интересантној теми да воде конверзацију о распусту и плановима о путовању, и тиме уједно проширују своја знања о појединим облицима перфекта и футура. Тема је таква да захтева доста

допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих; – тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;	слика, што је већ лакше. Користимо и слике разних предела могућих за једно летовање и на часовима максимално подстичем ученике да причају наглас како замишљају свој распуст. Ученици пишу састав на ту тему у својим свескама, и уједно препричавају.
Напомена : Начин оцењивања – ученици ће у току редовне наставе бити оцењивани усменим путем (читање, превод, одговори на питања, конверзација на часовима утврђивања лекције) и писменим путем (штампани тестови са граматичким задацима), а у складу са правилником о оцењивању тј. бројчано од 1 до 5. За ученике који не могу да постигну задовољавајући ниво знања на часовима редовне наставе биће организовани часови допунске наставе. Ученици који прате наставу по ИОП-у радиће по препорукама интерресорне комисије, а у сарадњи са родитељима, одељенским старешином и педагогом.	

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	
Циљ: Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: ЉУДСКА ПРАВА	
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: -образложи везу права и одговорности на примеру -наведе примере за групу права слобода да и заштита од -аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика -штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права -идентификује показатеље кршења права детета у	У оквиру ове области ученици обнављају и проширују знања у вези са правима и одговорностима деце. Упознају се са новим правима из Конвенције о правима детета, пре свега правом на квалитетно образовање за све и инклузивним приступом образовању. Гледањем кратких филмова код ученика се подстиче разумевање, толеранција и спремност на помоћ и подршку ученицима који похађају школу по индивидуалном образовном плану.

свакодневно животу, примерима из прошлости, литературе	
ТЕМА 2: ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	
-образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру -разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне	Ученици се упознају са значењем појмова демократско друштво и грађанин кроз рад у групама. Групе наводе вештине, ставове и вредности одговорног грађанина. Игром „Глуви телефони“ упознају значај информисања грађана. Ученици се деле у групе и на постеру представљају локалну заједницу замишљену без правила, извештавају и дискутују о животу у таквој заједници. Коришћењем прилога из приричника, стичу знања о обележјима државе, неопходношћу постојања власти и обливцима владавине. Кроз рад у групама реализује се радионица „Партиципација-учешће ученика“ да би ученици схватили значај учешћа сваког од њих у решавању проблема. Прича „Клин чорба“ ставља ученике у ситуацију да размишљају о различитим начинима решавања проблема и могућем личном доприносу. Навођењем примера из свакодневног живота и досадашњег искуства, ученици се уче да разликују стварну партиципацију деце од симболичке и декоративне.
ТЕМА 3: ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	
-позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење, информисање, дружење, покретање акција -образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца -примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука -препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ -проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора	За активности у овој теми углавном ће бити коришћен материјал, који је припремљен у оквиру пројекта Школа без насиља, коју подржава Уницеф. Овај материјал одговара садржајима овог програма и узрасту ученика. На конкретним примерима, ученицима се показују позитивни начини коришћења интернета и мобилних телефона (за едукацију, информисање, дружење, пружање помоћи и подршке, покретање акција). Радионичарским радом упознају се са појмом дигиталног насиља и начинима заштите. Израђују постер о 7 златних правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука и постављају га на видно место у школи.
ТЕМА 4: ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	
-учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања	Да би ученици успешно спровели истраживање о изабраној теми, појашњавам шта су ставови, истичем њихову сазнајну, емоционалну и

-учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака -презентује спроведено истраживање и добијене резултате -процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке -у дискусији показује вештину активног слушања, утврђује свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин -учествује у доношењу правила рада групе и поштује их	вољну компоненту. Указујем на везу ставова са знањима. Повезујем их са појмовима предрасуде и стереотипи о којима су учили у петом разреду у оквиру програма Грађанско васпитање. Ученици припремају и спроводе истраживање ставова и понашања ученика у вези са садржајима треће области. Осмишљавају и спроводе анкету о изабраној теми. Поделе се у 4 групе, свака има задатак да анкетира ученике по једног вишег разреда наше школе. Након спроведене анкете, обрађују добијене резултате, изводе закључке и припремају њихову презентацију и праве критички осврт на урађено.
---	--

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ:

Циљ Верске наставе – православног катихизиса јесте да ученици постану чланови Литургијске заједнице, да науче и разумеју основне вредности које њихова вера проповеда. Кроз наставу се пружа један систематичан и целовит приказ живота, схваћен из перспективе православног предања, уважавајући и отворено разговарајући о осталим приступима животу (друге вере, наука, различите теорије о свету и животу). Ученици треба да се упознају са православним искуством које се сведочи кроз Литургијску заједницу која је есхатолошка (будућа) реалност на земљи, кроз историјску реалност Божијег деловања на земљи у Христу и кроз животе многих светитеља и знаменитих хришћанских личности, кроз деловање Цркве у потоњим вековима до дана даншњег и одговарање на савремене и актуелне изазове, као и теме. Циљ је разумети отвореност и лепоту слободе које нам пружа православна хришћанска вера.

Исходи

Начин остваривања

ТЕМА 1: Припрема света за долазак Сина Божијег

Ученици ће разумети околности пред долазак Христов, као и улогу римског царства у тадашњем свету. Разумеће да су Јевреји очекивали обећаног Месију, односно Христа. Моћи

Тема садржи 6 часова, 4 обраде, 1 утврђивање и 1 систематизација.

Разумевање околности и времена у којима Господ долази на свет.

ће да препричају живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег и да разумеју његову улогу пред долазак Христов. Увидеће значај покајања у нашем животу.	Стицање основних знања о стању у античкој Јудеји за време римске управе, као и увида о улози и мисији Светог Јована Крститеља.
ТЕМА 2: Увод у Нови Завет	
Ученици ће моћи да закључе да је доласком Исуса Христа Бог склопио Нови Завет/савез са људима. Моћи ће да наведу неке од новозаветних књига и околности њиховог настанка и да пронађу одређени библијски одељак. Увидеће да се Библија нашироко користи на богослужењима. Разумеће ко су Јеванђелисти, шта су они записали и да су они то бележили на основу живог искуства и контакта са Христом. Биће подстакнути на читање Светог Писма.	Тема садржи 5 часова, 3 обраде и 2 утврђивања. Разумевање Новог Завета као централног хришћанског текста, као и времена и околности у којима је настајао Нови Завет. Стицање основних знања о Новозаветним текстовима са акцентом на Јеванђеља
ТЕМА 3: Богочовек – Исус Христос	
Ученици ће моћи да препричају догађај Благовести и да препозна да је то „почетак спасења“. Увидеће улогу анђела као служитеља и гласника Божијих. Увидеће да је Богородичино прихватање воље Божије израз слободе и вере. Моћи ће да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице и повеже их са Богородичиним празницима. Моћи ће да преприча библијски опис Рођења Христовог и увидеће кључни значај овог догађаја, односно празника. Разумеће да је Христос дошао на свет да сједини Бога и човека и да тако донесе спасење. Увидеће важност и значај празника Богојављење. Моћи ће да препозна да су Христова чуда израз Његове љубави према људима и да увиди да највећа заповест коју Христос истиче јесте она о љубави према Богу и ближњима и да читав Закон у Старом Завету на то упућује. Моћи ће да разуме значај празника Лазарева субота и Цвети, те ће увидети и контрадикторност	Тема садржи 17 часова, 11 обраде, 1 вежбе, 4 утврђивања и 1 систематизација. Разумевање кључних и централних момената Христовог живота на свету и међу људима кроз Његово дело, догађаје/празнике, проповед и мисију. Стицање знања и основног схватања онога што Христос говори и чини, увиђање да сви догађаји воде ка централном догађају Васкрсења Христовог као новог и преображеног живота.

између очекивања јеврејског народа спреам Христове личности. Моћи ће да хронолошки наведе догађаје Страсне седмице. Биће у стању да препозна догађај Тајне Вечере у контексту литургијског сабрања. Моћи ће да препозна и опише догађаје Христовог страдања и Васкрсења. Разумеће силину и значај Васкрсења Христовог за све хришћане широм света, као догађаја без премца и нечега што нам свима даје шансу, веру и наду за преображени и вечни живот.	
ТЕМА 4: Црква Духа Светог	
Ученици ће моћи да препричају и препознају догађаје Вазнесења и Педесетнице, као и да разумеју њихову важност. Увидеће да нам Вазнесењем Господ даје могућност вере и наде, али и ишчеивање и да је силаском Духа Светог на апостоле рођена Црква Христова. Моћи ће да именује неколико светих апостола и наведе неке од догађаја из њиховог живота. Уочиће блаженство и силину вере првих хришћана, али и прогоне кроз које су пролазили. Разумеће важност апостолске мисије, као оних који су имали живо искуство Христа. Увидеће значај дела Светог апостола Павла у ширењу хришћанства широм Римског царства. Упознаће се са раном историјом хришћанства од апостолских наследника до цара Константина Великог. Моћи ће да објасне значај доношења Миланског едикта. Моћи ће да усвоје вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења. Увидеће да ширење хришћанства има силину једино ако се слободно прихвати.	Тема садржи 8 часова, 5 обраде, 2 утврђивања и 1 систематизација. Разумевање важности празника након Васкрсења Христовог (Вазнесење и Педесетница) као конститутивних догађаја за веру хришћана и рану Цркву. Сагледавање значаја апостола, њихове вере и проповеди, заснованих на живом искуству Христа. Стицање знања о раној историји хришћанске Цркве.

ОБАВЕЗНЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ	
Циљ и задаци: Циљ и задаци: Циљ обавезних физичких активности је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичких активности, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада	
Исходи	Начин остваривања
Спортске игре (24 часа, 11 обраде и 13 увежбавање)	
Основе тимских и спортских игара: - користи елементе технике у игри - примењује основна правила рукомета и кошарке у игри - учествује на унутародељенским такмичењима	- реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. Ради ефикаснијег рада и обухваћености свих ученика дозвољено је спајање два одељења истог разреда. Два наставника раде истовремено са два одељења. Стручно веће може предложити неки други начин организације ових активности, посебно уколико се школа определи да ове активности реализује изван школе .
Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине (атлетика, спортска гимнастика, основе тимских и спортских игара – 12 часова)	
Атлетика: - комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама Спортска гимнастика: - одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри - процени сопствене могућности за вежбање у	Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену обавезних и препоручених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, примењујући основне дидактичко-методичке принципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода. Усвојена знања, умења и навике треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији и специфичним животним ситуацијама. Стицање знања, умења и навика је континуирани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са његовим психо-физичким способностима. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе. Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.

гимнастици Основе тимских и спортских игара: - користи елементе технике у игри - примењује основна правила рукомета у игри - учествује на унутародељенским такмичењима	Усавршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.). У раду са напреднијим ученицима реализују се препоручени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.
Напомена: Обавезни програмски садржаји ових активности су: - Кондиционо вежбање ученика у трајању од најмање 20 минута; - Мали фудбал	

СЛОБОДНЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ	
Циљ и задаци: Циљ слободних физичких активности је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичких активности, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада	
Исходи	Начин остваривања
Основе тимских и спортских игара: - користи елементе технике у игри - примењује основна правила рукомета и фудбала у игри - учествује на унутародељенским такмичењима	- реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. У школама које имају одговарајуће материјално-техничке и просторне услове, фонд од 1/2 школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, може се реализовати тако што ће ученици сваке друге недеље имати још један час ових активности, или на други начин који предложи Стручно веће физичког и здравственог васпитања. Ради ефикаснијег рада и обухваћености свих ученика дозвољено је спајање два одељења истог разреда. Два наставника раде истовремено са два одељења. - реализују се у трајању од 45 минута, једном у току недеље. Фонд од 1/2 школског часа односно 22,5 минута, на недељном нивоу, реализује се кумулативно, једном у тромесечју, у укупном трајању од 6 школских часова, односно 4,5 сати. Стручно веће може предложити неки други начин организације ових активности, посебно уколико се школа определи да ове активности реализује изван школе
Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине (атлетика, спортска гимнастика, основе тимских и спортских игара)	
Атлетика: - комбинује и користи постигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу	Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену обавезних и препоручених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара,

- доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама Спортска гимнастика: - одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри - процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици Основе тимских и спортских игара: - користи елементе технике у игри - примењује основна правила рукомета у игри - учествује на унутародељенским такмичењима	примењујући основне дидактичко-методичке принципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода. Усвојена знања, умења и навике треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији и специфичним животним ситуацијама. Стицање знања, умења и навика је континуирани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са његовим психо-физичким способностима. Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе. Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду. Усавршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.). У раду са напреднијим ученицима реализују се препоручени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.
Напомена: Обавезни програмски садржаји ових активности су: - Рукомет - Мали фудбал	

Слободна наставна активност: ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА

Циљ: Циљ наставе Вежбањем до здравља је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима

живота и рада.	
Исходи	Начин остваривања
ТЕМА 1: Елементарна техника и физичке способности-Вежбање, здравље и животна средина	
По завршетку теме ученик ће бити у стању да: – дефинише појам здравља, разликује физичко, ментално и социјално здравље и образлаже утицај вежбања на здравље; – упореди специфичности вежбања у спорту и ван спорта; – разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима; – има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у вежбању; – препозна ситуације у којима не сме да вежба; – препозна утицај различитих вежбања на физички изглед и здравље;	На овим часовима посебан акценат се ставља на: - развијање физичких способности које се континуирано реализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Може се користити за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. - ученици понављају технику обрађену на часовима физичког, усавршавају је и оспособљавају се за даљи детљнији рад. -Активност се изводи на школском терену или учионици, уз развијање опште снаге, предавања о правилном држању тела и важности физичког вебања. Како свако вежбање није аутоматски и здраво, на различитим примерима, треба ученицима указати на разлику између правилног и неправилног вежбања и више пута се током целог програма враћати на то јер се ради о важном исходу
ТЕМА 2: Моторичке вештине и специфичности-Исхрана и вежбање	
По завршетку теме ученик ће бити у стању да: – повеже позитиван и негативан утицај вежбања на имунитет; – поштује еколошка правила у средини где	Прихватање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену обавезних и препоручених програмских садржаја вежбања примењујући основне дидактичко-методичке принципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода. Усвојена знања, умења и навике треба да омогуће ученицима

вежба; – правилно поступа у пружању прве помоћи при повредама у вежбању; – критички вреднује идеале физичког изгледа који се намећу као и начине за њихово достизање; – користи поуздане изворе информација о утицају исхране и вежбања на здравље и физички изглед; – разликује добро од лошег држања тела и коригује сопствено држање тела; – препозна ризике гојазности и мршавости; – наведе принципе правилне исхране и примењује их у свом свакодневном животу;	њихову примену у спорту, рекреацији и специфичним животним ситуацијама. Усвајање знања, умећа и навика је континуирани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са његовим психо-физичким способностима. Активност се изводи на школском терену или у учионици, уз предавања о исхрани током тренажног процеса, као и о лошој исхрани.
ТЕМА 3:Здравствено васпитање-Вежбање и изглед	
По завршетку теме ученик ће бити у стању да: – критички се односи према рекламираним производима животних намирница; – аргументовано дискутује о физичким активностима и начину исхране и ризицима неодговарајућих дијета; – доведе у везу вежбање са правима детета; – аргументује значај вежбања после болести и неких повреда;	Остваривањем ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту, рекреацији и здрављу. Ова наставна област остварује се кроз свеорганизационе облике рада у вежбањем до здравља и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању, значај вежбања

	после болести или повреда. Активност се изводи на школском терену и учионици у виду тренинга, уз развијање опште снаге, и увођење у такмичарски процес, разговор о фер плеју и спортском понашању на утакмицама и турнирским такмичењима; поштовањем другова, и заштити животне средине као и развијањем свести о нездравим намирницама које се пласирају. Рад на садржајима у оквиру ове теме има за циљ да ученици прихвате своје тело, његове потребе и могућности што је важно јер одрастају у култури где медији и друштвене мреже намећу идеал физичког изгледа који је најчешће удаљен од реалних пропорција људи.
ТЕМА 4: У вежбању једнаки	
По завршетку теме ученик ће бити у стању да: – поштује потребе и могућности различитих учесника у вежбању и наведе примере равноправности и неравноправности у спорту; – преферира физичке активности на свежем ваздуху са другом децом у односу на седење код куће за компјутером.	Садржаји ове теме су важни за формирање правилног става према вежбању и развоју компетенције за одговорно учешће у демократском друштву. Ученици су већ упознати са садржајем овог програма у смислу колики значај има физичко вежбање у остваривању права детета на раст, развој, здравље, игру и дружење. Доступност опреме и простора за вежбање је повезана са правима и ученици могу организовати покретање иницијативе да се направе неке промене у том смислу нпр. да се у околини школе у парку поставе справе за вежбање или да. Таква иницијатива може бити покренута заједно са ученицима који похађају Грађанско васпитање јер у петом разреду програмом је предвиђена акција у корист права ученика. Код рада на родној равноправности у вежбању и спорту важно је да се она не представи да су једнаки захтеви у вежбању за мушкарце и жене. Неопходно је да ученици увек воде рачуна о уважавају различитих потреба, могућности и физичких ограничења као и да препознају примере дискриминације кад су за исти спорт и исто постигнут резултат мушкарци и жене различито награђени.

Слободна наставна активност: ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

Циљ: Циљ учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја.

Исходи

Начин остваривања

ТЕМА 1: Упознај живи свет своје околине

По завршеној теми ученик ће бити у стању да:

- поседују развијену свест о личном ангажовању у заштити и очувању животне средине,природе и биодиверзитета.
- препозна значај разноврсности живог света
- предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима;
- користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата
 - табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;
 - разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени

У оквиру наставне теме *Упознај живи свет своје околине* ученици би најпре требало да се упознају/подсете шта представља појам биодиверзитета и његов значај. Ново градиво се објашњава и повезује са старим, уз издвајање главних појмова (центри биодиверзитета, специјски и генски биодиверзитет).

Наведени садржај програма, поред основног теоријског приступа, имаће и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката сходно условима, могућностима и времену.

Примењиваће се рад у групама, рад у пару, употреба мултимедијалних садржаја.

Достизање исхода оствариће се и кроз израду паноа, модела, предмета и кроз мала истраживања. Начин приказа резултата може бити задат или по слободном избору. Биће обезбеђен час за презентовање резултата истраживања, да ученици сами процене квалитет и добију повратну информацију од наставника.

Примери активности за упознавања живог света непосредне околине:

- Употреба апликација за мобилне телефоне за препознавање биљака и животиња као на пример “Pl@ntNET plant identification” и “BirdNET bird sound identification” или „Птице на длану” .
- Употреба једноставних кључева за одређивање група организама.
- Израда онлајн хербаријума и инсектаријума
- Истраживање биодиверзитета своје околине – истраживање на терену, мапирање врста (бележе, фотографишу или на други начин документују присуство одређене врсте у сопственом окружењу и од прикупљеног материјала направе постер презентацију или презентацију у PowerPoint-y).
- Самостални истраживачки рад „Усвоји дрво”: истраживање о биологији и

	екологији одабране врсте (порекло (аутохтоно, алохтоно), основне карактеристике екологије врсте, при чему се могу прикупити отисци листа, коре, плода) цртежом их приказати и презентовати. Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, улагање труда у дискусији на задату тему, доношење потребног материјала за час, кроз њихове самосталне истраживачке радове и кроз реализацију и презентацију урађених пројектних задатака. Ученици ће бити укључени у вредновање рада група и самопроцену, како би оцена остварености постигнућа била што објективнија.
ТЕМА 2: Значај живог света за човека	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -препозна значај живог света за човека -има свест о томе који је биолошки, етнолошки и практични значај одржавања „стarih” локалних и аутохтоних врста и сојева/сорта/раса (очување генофонда, добијање квалитетније хране, промоција локалних производа, подршка локалних узгајивача, локалне културе и локалне економије). -има развијену свест о личном ангажовању у заштити и очувању животне средине и природе -има здрав однос према себи, и оним што га окружује -на основу стечених знања изабере квалитетне и здраве стилове живота – критички се односи према употреби и злоупотреби природе -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу	У оквиру наставне теме <i>Значај живог света за човека</i> ученици би требало да се упознају са значајем биљног покривача, аутохтоним расама и сортама живог света Србије и утицајем климатских промена на њих. На часовима ће се радити на усмеравању интересовања и креативности ученика у покушају да самостално објасне узроке и последице човековог дејства на животну средину. Обрада нових садржаја реализоваће се коришћењем слика, енциклопедија, научних часописа, видео материјала, интернета и природног материјала. Достизање исхода оствариће се и кроз различите вежбе и практичне активности, посматрање, бележење, анализирање, дискутовање, закључуивње, прикупљање података, обрађивање истих, израда презентација. Предложене активности које воде ка том циљу: – Гајење лековитог, зачинског и аутохтоног биља (у башти, саксији). – Теренски рад са циљем упознавања самониклих јестивих биљака и израда јеловника у који су укључене те биљке. – Истраживање аутохтоних раса животиња и сорти биљака локалног подручја. – Огледи: спирање земљишта , температура ваздуха и земљишта – поређење температуре изнад бетона и зелених површина - Изградњи станица за надгледање локалне климе и прикупљање података о атмосферским појавама које највише утичу на живи свет.

резултата – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	Начин приказа резултата може бити задат или по слободном избору. Биће обезбеђен час за презентовање резултата истраживања, да ученици сами процене квалитет и добију повратну информацију од наставника Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, улагање труда у дискусији на задату тему, доношење потребног материјала за час, кроз њихове самосталне истраживачке радове и кроз реализацију и презентацију урађених пројектних задатака. Ученици ће бити укључени у вредновање рада група и самопроцену, како би оцена остварености постигнућа била што објективнија.
ТЕМА 3: Помозимо да преживе	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: - разуме да поједине људске активности угрожавају врсте и да људи могу активно да учествују у њиховом очувању -препозна негативне активности у непосредном окружењу и уочи последице истих -поседује свест о потреби заштите животне средине и угрожених врста -уочава, формулише, анализира и решава проблем -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	Садржаји ове теме доприносе надограђивању претходно стечених знања из претходне две теме. Ново градиво се објашњава и повезује са старим, уз издвајање главних појмова (црвене књиге, црвене листе, заштићена природна добра, пестициди). Исходи предвиђени за ову тему ће се остваривати коришћењем слика, шема и цртежа, коришћењем мултимедијалних презентација и разговором о ономе што ученици већ знају о угрожавању и заштити биодиверзитета. Садржаји који се не могу обрадити кроз горе описане методе, обрадиће се коришћењем кратких филмова са youtube канала. Обрада садржаја и реализација пројекта може да буде праћена радионичарским, односно групним радом. Кроз такав начин рада ће се код ученика развити способност посматрања, уочавања, закључивања, генерализације и свега онога што је непоходно приликом истраживања. Сумирањем резултата свих парова/група ученици стичу целовиту слику о значају биодиверзитета и проблемима угрожавања врста. Кроз Пројекат: Помозимо птицама/опрашивачима/јежевима... да преживе: утврђивање стање (присуство и бројност) у својој околини (школско двориште, парк, башта...); степен угрожености на основу научне литературе, истраживање потребае врста/врсте за одређеним типом вештачког станишта/склоништа (облик, боја, материјал, где поставити хранилицу, појилицу, склониште, „хотел за инсекте”); вршити одабир материјала за израду хранилица,...

	Примери осталих активности: - разговор са пчеларом: посета локалном пчелару или организовање посете и интервјуа са пчеларем у школи), - истраживање о природним непријатељима инсеката, о биљним репелентима - акција- Засади дрво Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, улагање труда у дискусији на задату тему, доношење потребног материјала за час, кроз њихове самосталне истраживачке радове и кроз реализацију и презентацију урађених пројектних задатака.
ТЕМА 4: Ја чувам природу	
По завршеној теми ученик ће бити у стању да: -поседује вредности, ставове и вештине и понашање у складу са одрживим развојем -примењује рационално коришћење природних ресурса -поседује радозналост и одговорност - уочава, формулише, анализира и решава проблем -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени	У оквиру теме <i>Ја чувам природу</i> ученици би требало да упознају заштићене локалне природне вредности, развију свест о значају одрживог коришћења природних ресурса, као и о утицају човека и сопственој одговорности по локалну животну средину. Обрада нових садржаја реализоваће се коришћењем слика, енциклопедија, научних часописа, видео материјала и интернета. Достизање исхода оствариће се и кроз различите вежбе и практичне активности, посматрање, бележење, анализирање, дискутовање, закључуивње, прикупљање података, обрађивање истих, израда презентација. Начин приказа резултата може бити задат или по слободном избору. Биће обезбеђен час за презентовање резултата истраживања, да ученици сами процене квалитет и добију повратну информацију од наставника. Примери активности: – Израда графикона и сликовних панова и презентација о рационалној употреби енергије и воде у мом домаћинству, школи. – Израда бонтона понашања у природи (онлајн, пано, презентација, свеска). – Формирање еко-патроле. – Заштићене природне вредности моје околине (истраживање, посета, разговор са управљачем, дозвољене активности у зонама заштите...). – Која подручја или елементе природе моје околине треба заштитити (истраживање

	и предлози ученика, дискусија, утврђивање приоритета, израда презентације о предложеном подручју или добру, презентовање). – Истраживање на терену– Примери позитивног и негативног утицаја човека на животну средину у мојој околини - приказ примера са образложењима, вршњачка едукација, едукација ученика млађих разреда од стране старијих ученика. Степен усвојености градива биће утврђен кроз ангажовање ученика на часу, улагање труда у дискусији на задату тему, доношење потребног материјала за час, кроз њихове самосталне истраживачке радове и кроз реализацију и презентацију урађених пројектних задатака. Ученици ће бити укључени у вредновање рада група и самопроцену, како би оцена остварености постигнућа била што објективнија.
Напомена- Циљ изборног предмета се остварује кроз низ међупредметних корелација (са биологијом, географијом, ликовном културом, информатиком, техником и технологијом. Изводиће се што чешће ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где ће ђаци самостално или у групама проучавати, прикупљати податке, осмишљавати и реализовати пројекте, а затим на часовима представљати резултате уз употребу ИТ или различитих ликовних техника. У току реализације програма планирна је сарадња са локалним институцијама, јавним установама, другим школама и удружењима. У зависности од потреба ученика и међупредметне корелације могуће је ротирати наставне јединице током године.	